

Андрощук І. В. Використання коучинг технологій у підготовці вчителів до педагогічної взаємодії. Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення та підходи: зб. матеріалів II-ї Міжнар. наук.-практ. конф. (10 березня 2017 року). Баку–Ужгород–Дрогобич, 2017. С. 147–149.

Андрощук І.В.

(Хмельницький, Україна)

Використання коучинг технологій у підготовці вчителів до педагогічної взаємодії

Професійна підготовка майбутніх вчителів має забезпечувати умови для формування особистості фахівця, здатного до успішної реалізації своїх професійних функцій у ході педагогічної взаємодії. Враховуючи це, важливо щоб викладач був для студентів більшою мірою тренером, наставником, ніж педагогом в традиційному розумінні. Забезпечити це дозволяє використання коучинг технології.

Дослівний переклад слова «коучінг» – «тренерство». Коуч – це тренер, здатний зробити з людини чемпіона, тобто мова йде про виховання переможців, лідерів. Проблемою коучінгу в контексті освіти висвітлено в працях М. Аткінсона, А. Брауна, С. Беттлі, Т. Голві, М. Дауна, Дж. Джеймсона, К. Колетт, Х. Морган, Д. Уітмора.

Аналіз праць західних дослідників дозволяє стверджувати про наявність різних підходів до визначення змісту коучингу (дослівно «тренерство»), завдяки паралельно існуючому терміну «менторинг» (дослівно – «наставництво»), з яким коучинг або ототожнюють, або, водночас, протиставляють. Це, на нашу думку пояснюється тим, що термін «коучинг» об'єднав декілька концепцій, на перетині яких і виникають суперечності. Зокрема, К. Колетт вважає, що під час коучингу ті, хто навчаються, повинні,

насамперед, оволодіти навичкою самостійно направляти та коригувати своє навчання, а наставництво передбачає визначення чітких цілей та більшу орієнтацію безпосередньо на кар'єрне зростання [1, с. 11]. Однак, в подальшому дослідник розкриваючи сутність коучингу, зазначає, що тренер має контролювати ритм та напрям, у якому рухається група, але ні в якому разі не ті, що навчаються. Саме тренер визначає правила, збирає необхідну інформацію, оцінює, аналізує ситуацію, визначає оптимальний план дії, підштовхує та стимулює групу до дій [1, с. 10]». На нашу думку, ця невідповідність є свідченням того, що коучинг недоцільно визначати через зазначенні вміння.

Задля більш чіткого розмежування термінів коучинг та наставництво в освітній сфері Національний Коледж Шкільного Лідерства Великобританії (The National College for Leadership of Schools and Children's Services) здійснив їх порівняльний аналіз, в результаті якого визначив наступні відмінності. По-перше, у коучингу одну з центральних позицій зазвичай займає професійний діалог, розроблений з метою розвитку спеціальних професійних навичок, які б інтенсифікували професійний діапазон викладача; наставництво, у свою чергу, зазвичай застосовують під час зміни кар'єрних орієнтирів та освоєнні нової професійної ролі. По-друге, саме коучинг дає викладачам можливість експериментувати із новими навчальними стратегіями; наставництво ж передбачає, що центральну роль у групі відіграє саме педагог. По-третє, тренер уважно слідкує за природним розвитком подій із подальшим його коригуванням та не дає чітких директив щодо подальших дії тих, хто навчається; ментори обов'язково планують чітку послідовність навчального процесу, заздалегідь його організовуючи. По-четверте, коучинг характерний більш для неформальної освіти і не завжди пов'язаний із проблемою кар'єрного зростання, у той час як наставництво у цьому контексті передбачає документальне свідчення про оволодіння тим хто навчається певними компетенціями [2, с. 8].

Не дивлячись на наявність різних підходів до визначення поняття «коучинг», його важливою особливістю є залучення учасників освітнього процесу до співпраці, взаємодії. Це дозволяє з однієї сторони, ефективно здійснювати підготовку майбутнього викладача, з іншої – формувати у нього готовність та здатність до педагогічної взаємодії у майбутній професійній діяльності. Підтвердження цьому знаходимо і у одному з головних принципів коучинга – принципі соціального партнерства на засадах розвитку потенціалу кожного студента, формування умотивованості, відповідальності, цілеспрямованості. При цьому важливо, щоб тренер не нав'язував свою позицію у ході взаємодії, поважав думку кожного з її учасників. Тобто, як зазначав Т.Голві, коуч має спрощувати навчання, допомагати, але не вирішувати проблеми студентів [3, с. 194]. Це дозволяє забезпечити суб'єкт-суб'єктний характер навчально-виховного процесу. Використання коучинг технології сприяє налагодженню взаємодії між викладачем та студентом на засадах співпраці, партнерства, у ході якої у студенті формуються вміння самостійного пошуку оптимальних рішень педагогічних ситуацій. Саме ці уміння в майбутньому дозволять педагогу уникати конфліктів у педагогічній діяльності та налагоджувати конструктивну взаємодію.

В контексті нашого дослідження важливими є такі характеристики коучинга як взаємозв'язок тренера та групи, динаміка їх взаємовідносин та досягнень, спільність дій та їх спрямованість на результат. Продуктивна спільна діяльність тренера та студентів, під час якої немає остраху за помилки, неточності, яких може допустити студент, відкритість під час їх обговорення є важливими чинниками формування у майбутніх вчителів готовності до педагогічної взаємодії. Наявність спільних дій передбачає створення спільного навчального досвіду спільними зусиллями та отримання відповідного результату, який задовольняв би і тренера і студентів. Саме спільна діяльність у ході якої набувають студенти і викладачі спільний досвід сприяє формуванню у майбутніх вчителів умінь конструктивно взаємодіяти .

Для забезпечення спрямованості на результат під час коучинга важливим є практичні досягнення студентів та проміжні результати, які дозволяють усвідомити власний прогрес та динаміку змін у професійному становленні майбутнього фахівця. При цьому важливо усвідомлювати, що результат значною мірою залежить від працездатності самих студентів та їх попереднього досвіду, які є основою для професійного становлення та зростання. Однак не слід забувати і про особистісний контакт та наявність довіри між коучем та студентами, які є також обов'язковою умовою налагодження взаємодії на засадах партнерства. Саме партнерські відносини, які базуються на довірі та повазі сприяють досягненню позитивних результатів та здатності до співпраці з іншими учасниками навчально-виховного процесу.

Таким чином, коучинг є однією з технологій, використання якої створює оптимальні умови для формування готовності майбутніх вчителів до педагогічної взаємодії не лише під час навчання у вищому навчальному закладі, а й у подальшій професійній діяльності.

Література

1. The role of coaching in vocational education and training, – City And Guilds (Centre For Skills Development): Alan Brown, University of Warwick; Liz Browne, Oxford Brookes University; Kathleen Collett, City & Guilds Centre for Skills Development; Chris Devereux, Institute of Education; Jill Jameson, University of Greenwich, Centre for the Use of Research and Eviden. – London, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.skillsdevelopment.org/pdf/Insights-the-role-of-coaching-in-vocational-education.pdf>.

2. Coaching for teaching and learning: a practical guide for schools, Guidance report Rachel Lofthouse, David Leat, Carl Towler. – CFBT – 2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ncl.ac.uk/cflat/news/documents/5414_CfT_FINALWeb.pdf.

3. Голви У.Т. Работа как внутренняя игра [Электронный ресурс] / У. Тимоти Голви. – Москва. – 2005 – Режим доступа: <http://chuprina.kz/wp-content/uploads/2013/11/timoti-golvi-rabota-kak-vnutrennyaya-igra.pdf>.